

२असुरभेदे पु० सच वृत्तासुरस्वावरजः । “क्रोधहन्तेति
यस्तस्य (वृत्तस्य) बभूवावरजोऽसुरः । दण्ड इत्यभि-
ख्यातः स आसीत्तुष्टपतिः चित्तौ” भा० व्या० ६७० ।

२असुरभेदे पु० क्रोधवर्द्धनशब्दे दृश्यम्

क्रोधसम्भव ति० सम्भवत्यस्मात् सम् + भू-अपादाने अप्
क्रोधः सम्भोऽस्य । कोपजाते “क्रोधात् भवति संभोहः”
गीता०भावे अप् ६त० । २कोपोत्पत्तौ “साज्जार्त्तमूषिका-
स्यार्थे आक्रुष्टे क्रोधसम्भवे” क्रोधसम्भवे कोपोत्पत्तौ”
आ० त० रघुनन्दनः । [बलो निशाधिहारी” सुश्रुतः

क्रोधात् ति० क्रुध-भा० आलुच् । कोपशीले “क्रोधात्तुर्विपुल-
क्रोधिन् ति० क्रुध-णिनि । कोपयुक्ते भारुतप्रकृतेरेय
तयात्वं भवति यथाह सुश्रुतः

“सप्त प्रकृतयो भवन्ति । दोषैः प्रत्यक्षद्विधः २समस्तौ च ।
शुक्रशोणितसंयोगे यो भवेद्दोष उक्तः । प्रकृतिर्जायते
तेन तस्या मे लक्षणं शृणु । तत्र जागरूकः शीतद्वेषी
दुर्भगः स्तेनो मत्सर्यनार्यो गान्धर्वचिन्तः स्फुटितकर-
चरणोऽतिहृष्टश्चक्षुनखकेशः क्रोधी दन्तनखवादी च
भवति । अष्टतिरहटसौ हृदः कृतज्ञः क्षयप्रपो धमनी-
ततः प्रलापी । द्रुतगतिरदण्डोऽनवस्थितात्मा वियदपि
गच्छति सम्भ्रमेण सुप्तः । अव्यवस्थितमतिशूलदृष्टिर्मन्द-
रत्नधनसञ्चयमित्तः । किञ्चिदेव विवर्तयन्निबद्धं भारुत-
प्रकृतिरेव मनुष्यः” ।

क्रोश पु० क्रुश-भावे घञ् । १रोदने २आह्वाने च । क्रोशति
यतः अपादाने घञ् । “हस्ते वृत्तिर्भवेतोह दण्डः क्रोशः
सहस्रद्वितीयेन तेनाम्” लीला०व० उक्ते ८००० सहस्रकरमिते
अध्वपरिमाणे “चतुर्हस्तोऽधुनदण्डो नालिका तदुगेन च ।
क्रोशोऽधुः सहस्रेण गव्यूतिश्चतुर्गुणा” हेमा०दा०मा-
क० पु० उक्ते, “गव्यूतिः स्त्री क्रोशयुगम्” अमरोक्ते च
तस्य गव्यूतिरर्द्धमानता प्रतीयते हेमाद्रि० दा० आदिषु
पुराणे च “धनुःसहस्रे द्वे चापि गव्यूतिरुपदिश्यते” इत्यु-
क्ता । त गयूतेर्द्विसहस्रधनुर्मितत्वात् तद्वत्त्वेन चतुःस-
हस्रहजमितत्वमपि क्रोशस्य कार्यविशेषे गृह्यते इति
भेदः । २सृष्टेर् “दण्डदण्डे तु या पूजा तत्सर्वमभयं
भवेत् । प्रष्टे क्रोशे महेशानि ! तत्सर्वममृतोपमम् ।
सप्रमे क्रोशके देवि ! इत्यतुल्यं न संशयः । अतः परं
महेशानि । विपुलतुल्यं न संशयः” इति शक्तिसं० त०
६४४ले । “क्रोशार्द्धं प्रकृतिपुरस्सरेण गत्वा” रघुः

ीशताल पु० क्रोशं व्याप्य तालः शब्दोऽस्य । दक्षायां हाराः

क्रोशध्वनि पु० क्रोशं व्याप्य ध्वनिरस्य । दक्षायां हारा०
क्रोशयुग न० इत० । क्रोशध्वनिमे गव्यूती अमरः

क्रोशिन् ति० क्रुश-णिनि । शब्दकारके उपमानपूर्वकतया
समासे क्रोशिनि परे पूर्वपदस्यादादात्ता । उद्गक्रोशी
क्रोष्टु पुंस्त्री क्रुश-तन् । १शृगाले अमरः यस्य अश्वबुद्धौ
सर्वनामस्थाने परे नियं तृतीयादावर्षि वा, स्त्रियां तु
नित्यं लृषत् । क्रोष्टा क्रोष्टारौ हे क्रोष्टो ! । क्रोष्टून् ।
क्रोष्टा क्रोष्टुना क्रोष्टुभ्यामित्यादि स्त्रियां ङीप् क्रोष्ट्री ।
“क्रोष्टा मायोरिन्द्रस्य गौरश्चगः” यजु० २४, ११ “शार्द्धं लस्य
गुहां गूण्यां नीचः क्रोष्टाऽभिमर्दित” भा० आ० ११३अ०
२यद्वयस्ये न्यपभेदे पु० । “क्रोष्टोस्तु शृणु राजेन्द्र ! वंश-
सुत्तममव्ययम् । यदोर्वंशधरस्याथ यच्चनः पुत्र्यकर्म्मि-
णः । क्रोष्टोर्वंशं हि शुक्लं सर्वपापैः प्रमुच्यते ।
यस्यान्ववायजो विष्णुर्हरिर्दृष्टिर्कुलोद्भवः” “गान्धारी
चैव माद्री च क्रोष्टोर्भाष्ये” बभूवतः “हरि० १५ अ० सार्द्धं क ।
शृगाले “क्रोष्टुकद्वीपिपदनेर्द्धर्द्धमसुखैस्तथा” भा०
आ० १४० अ० । क्रोष्टुकउच्छिका । क्रोष्टुर्गोत्रापत्यम् कुञ्जा०
चफज् क्रोष्टुः क्रोष्टश्च । क्रोष्टायन ततः सार्द्धं अस्त्रियां
अत्रः । क्रोष्टायन् तद्गोत्रापत्ये पुंसि स्त्रियान्तु न
अत्रः । जातिवात् ङीप् क्रोष्टायनी ।

क्रोष्टुकपुच्छिका स्त्री क्रोष्टुकस्य शृगालस्य पुच्छमिव पुष्प
मस्तस्य ठन् । १प्रश्निपण्यां (चाकुलिया) (रामवासक)
इत्यमरटोकायां स्वामी २गोत्रोमिकायाम् राजनि०

क्रोष्टु कमेखला स्त्री क्रोष्टुकस्य मेखलेवास्त्रस्याः अच् ।
प्रश्निपण्यां (चाकुलिया) रत्नमा०

क्रोष्टु कर्ष पु० । आसभेदे सोऽभिजनोऽस्य तच्छिवा० अञ् ।

क्रोष्टुकर्षं पितादिकमेण तदुपामवासिनि स्त्रियां ङीप्
क्रोष्टुकशिरस् न० “वातशोणितजःशोफः जानुमध्ये महार-
जः । शिरःक्रोष्टुकपूर्वन्तु स्थूलं क्रोष्टुकमूर्ध्वत्” सुश्रुतोक्ते
वातजे रोगभेदे । क्रोष्टुकशिरःखड्गपङ्क्तुजवातवेदनासु
इत्यादि” “गृध्रसी विशाची क्रोष्टुकशिरःखड्गोत्पादि सुश्रु०

क्रोष्टुपाद पु० अस्मिभेदे तस्य गोत्रापत्यम् इज् । क्रोष्टुपादि
तद्गोत्रापत्ये अस्त्रियां बहुल्ये यस्का०तस्य लुक् । क्रोष्टु-
पादाः स्त्रियान्तु क्रौष्टपादाः । एवं क्रोष्टुमान, क्रोष्टुमा-
यशर्द्धौ अस्मिभेदयोः तदपत्ये इज् बहुल्ये अस्त्रियाम्
यस्कादि० तस्य लुक् ।

क्रोष्टुपुच्छिका स्त्री क्रोष्टुःपुच्छमिवस्त्रस्याः ठन् । प्रश्निप-
ण्यां (चाकुलिया) रत्नमा०